

Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet.se

Titel

Remissvar över Ut ur utsattheten och Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften

A2023/01688 och A2023/01703

Sammanfattning

Region Västerbotten har läst och tagit ställning till utredningarna "Ut ur utsattheten" och "Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften" och ställer sig i huvudsak positiv till utredningarnas förslag. Utredningarna är gedigna och lyfter tydligt fram behovet av att samhället utvecklar sina insatser för att nå och ge stöd till de målgrupper som beskrivs.

Regionen har valt att till övervägande del fokusera våra synpunkter på de förslag där vi avviker i uppfattning eller vill framföra kompletterande perspektiv. Vi har inte tagit ställning till de förslag som ges i relation till andra aktörers ansvar och uppdrag.

Ut ur utsattheten

Specialiserad lågtröskelverksamhet i form av Mikamottagningar kopplade till hälso- och sjukvård (avsnitt 10.1.1)

Vi stödjer utredningens förslag men vill tillföra ett perspektiv rörande avstånd i stora geografiska län

Region Västerbotten håller med om att stöd motsvarande det som ges inom MIKA-mottagningar bör finnas i hela landet, för att tillförsäkra ett jämlikt nationellt stöd för målgruppen. I Västerbotten finns för närvarande två verksamheter, en inom Centrum mot våld Umeå och en inom Centrum mot våld Skellefteå, som ger den typen av stöd som beskrivs i utredningen till målgruppen. Det är dock en stor utmaning att i regioner med stor geografisk yta tillgodose likvärdigt stöd i alla regiondelar. Det stöd som ges i Umeå och Skellefteå är lokaliserat i länets två största städer som ligger vid kusten, motsvarande stöd är inte möjligt att få i inlands- och fjällkommunerna utan betydande resor. Vi ser det som önskvärt om det tas fram nationellt stöd vad gäller säkra och tillgängliga digitala stödformer.

Specialiserad lågtröskelverksamhet riktad till barn (avsnitt 10.1.2)

Vi stödjer till viss del utredningens förslag

Utredningen lyfter vikten av att identifiera utsatthet och vi håller med om att ungdomsmottagningarna spelar en viktig roll i detta. Erfarenheten visar att god tillgänglighet, låga trösklar samt att systematiskt och standardiserat fråga om erfarenheter av våldsutsatthet underlättar tidig upptäckt. Detta harmonierar med ungdomsmottagningar i Sverige.

Region Västerbotten vill lyfta fram att ungdomsmottagningar inte har något gemensamt nationellt uppdrag. Ungdomsmottagningar kan vara kommunala eller regionala och ibland med ett gemensamt huvudmannaskap, och arbetar alltid på ungdomens uppdrag. I utredningen beskrivs en fördelning av vårdinsatser där ungdomsmottagningarna är de som står för ett mer specialiserat stöd såsom det som ges vid Mikamottagningar. Utifrån att ungdomsmottagningarna saknar nationella uppdrag, har stora skillnader i organisation och varierar kraftigt i utbud skulle det innebära svårigheter att implementera en sådan lösning. Som ett regionalt exempel arbetar ungdomsmottagningarna i Västerbotten med korta tidiga behandlingsinsatser, medan utredningen beskriver högspecialiserad vård. Att lägga ett sådant uppdrag på ungdomsmottagningar skulle också innebära en splittring av vården vid utsatthet, medan utredningen lyfter fram vikten en sammanhållen vård oavsett kön, ålder, könsuttryck eller typ av utsatthet. Vi gör samma bedömning som utredningen av att det är av stor vikt att hålla samman vården, där den utsatta ska träffa så få personer som möjligt, med rätt kompetens för att insatsen ska bli effektiv och evidensbaserad. För att nå detta mål behöver dessutom samverkan ske mellan region och kommunen.

Möjlighet för kommuner att ansöka om ersättning för kostnader i individärenden (10.2.4)

Vi stödjer utredningens förslag men vill särskilt lyfta fram vikten av ett enkelt administrativt förfarande

Vi stödjer förslaget om att kommuner ska kunna ansöka om ersättning för kostnader i individärenden och ser utifrån erfarenheter inom regionens Regionala samverkans- och stödstruktur (RSS) att detta kan bli viktigt inte minst för små kommuner. För att det ska bli realiserbart i praktiken ser vi dock att det blir av stor vikt att det administrativa förfarandet är enkelt utformat så att det är hanterbart för kommunerna att ansöka om.

Socialstyrelsen, Jämställdhetsmyndigheten och länsstyrelserna ska verka för att alla kommuner ska kunna erbjuda exitprogram och program för barn samt för att kommuner och regioner ska utveckla specialiserad lågtröskelverksamhet. Socialstyrelsen ska förvalta programmet för barn (avsnitt 10.3.3)

Vi stödjer utredningens förslag men vill tillföra ett perspektiv rörande mindre regioner och kommuners förutsättningar

Region Västerbotten ser positivt på de roller som Socialstyrelsen, Jämställdhetsmyndigheten, Länsstyrelserna och SKR föreslås få. Det är av stor vikt att det finns nationella stödstrukturer för det arbete som beskrivs i utredningen för att ge förutsättningar för ett jämlikt stöd i landet. Utifrån våra erfarenheter av att vara en mindre region som i mångt och mycket också samverkar med kommuner av mindre storlek vill

vi dock trycka på behovet av att det nationella stödet tar i beaktning de olika förutsättningar som råder. Det kan till exempel behövas förslag på olika typer av modeller för stöd till och samverkan kring målgruppen för att göra det möjligt för alla regioner och kommuner att utveckla sitt arbete.

Utvecklingsmedel till kommuner och regioner öronmärkta för utredningens målgrupper (avsnitt 10.3.4)

Vi stödjer utredningens förslag men vill även föreslå medel för de Regionala samverkans- och stödstrukturerna

Vi stödjer förslaget om att kommuner och regioner ska ges möjlighet att rekvirera utvecklingsmedel särskilt avsedda för området. Region Västerbotten vill dock även lyfta Regionala samverkans- och stödstrukturer (RSS) som en möjlig mottagare av utvecklingsmedel. RSS:erna verkar på länsnivå med syfte att bidra till bättre förutsättningar att bedriva kunskapsbaserat utvecklingsarbete inom socialtjänsten och hälso- och sjukvård. Genom att ge stöd till RSS:erna skulle de i sin tur ska kunna bedriva ett stödjande arbete inte minst till små kommuner med svårigheter att bygga upp egen organisering kring området.

Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften

Gynekologiska mottagningar (10.3.1)

Rörande beskrivningen av att gynekologiska mottagningar ska ta ställning till behov av inläggning eller skyddat boende vill vi framföra att den brist på vårdplatser som vår region, men även fler regioner, har gör att denna intention är hotad.

Ungdomsmottagningar (10.3.6)

Rörande beskrivningen av att ungdomsmottagningar kan "ge den som söker stöd den tid det tar" vill vi framföra att Ungdomsmottagningarna i Västerbotten har första linje-uppdrag samt uppdrag med korta och tidiga insatser, vilket innebär att intentionen är ouppnåelig i Västerbotten.

Socialtjänst och hälso- och sjukvård ska ha tillgång till stöd som bygger på bästa tillgängliga kunskap (avsnitt 16.4.2)

Vi stödjer utredningens förslag och vill i relation till förslaget lyfta gynekologisk vård och preventivmedelsrådgivning

Region Västerbotten välkomnar framtagandet av kunskapsstöd inom området. Förutom att integrera frågor om sexuellt utnyttjande i pornografiska syften i till exempel rutinemässiga frågor om våld i nära relationer vill vi också lyfta upp möjligheten att ställa frågor i samband med gynekologisk vård såsom vid smärta i underlivet vid sex eller i relation till preventivmedelsrådgivning.

Förebyggande arbete bör ingå i överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner (avsnitt 16.6.1)

Vi stödjer kärnpunkten i utredningens förslag men är öppen även för fler sätt att nå syftet

Vi bedömer liksom utredningen att ett stärkt förebyggande arbete är av stor vikt inom området men är osäkra på den form som utredningen föreslår. Vi skulle vilja se en utökad diskussion rörande vilka redan etablerade strukturer som området bör införlivas i. Observera att vi inte avvisar förslaget om att införa området i överenskommelserna om psykisk hälsa och suicidprevention, vår önskan är i stället att inte begränsa ett förebyggande arbete till att endast ske i relation till psykisk hälsa och suicidprevention.

Vi välkomnar utredningens förslag att inkludera övergrepp vid produktion och distribution av pornografi samt sexuellt utnyttjande i form av att barn skildras i film eller bilder som sprids i pornografiska syften i relevanta NPO inom Kunskapsstyrningssystemet. Vår önskan är att detta skulle göras tillsammans med en översyn av vilka relevanta NPO:n som även mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer i ett mer generellt hänseende skulle behöva inkluderas i.

Beslut i detta ärende har fattats av regionstyrelsen den 9 april 2024 § 67.

Peter Olofsson (S)
Regionstyrelsens ordförande